

Σχολή: Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (ΑΣΠΑΙΤΕ)

Πρόγραμμα: Ετήσιο Πρόγραμμα Παιδαγωγικής Κατάρτισης (ΕΠΠΑΙΚ)

Μάθημα: Αναπτυξιακή Ψυχολογία

Διδάσκουσα: Δήμητρα Μακρή

Συνοπτική Παρουσίαση Βασικών Σημείων

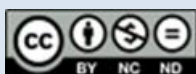
Ανακεφαλαίωσης

(σημειώσεις από το τελευταίο μάθημα)

Επιμέλεια:

Αθανασιάδου Μαρία, Χριστίνα

Σιώρος Θεμιστοκλής

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Κεφάλαιο 1. Αναπτυξιακή Ψυχολογία	3
1.1 Βάσεις αναπτυξιακής ψυχολογίας.....	3
1.2 Βασικά θέματα της αναπτυξιακής επιστήμης	3
Κεφάλαιο 2. Κληρονομικότητα	3
2.1 Χρωμοσώματα.....	3
2.2 Γονότυπος.....	3
2.3 Φαινότυπος.....	3
2.4 Επικρατή και Υπολειπόμενα Γονίδια.....	3
Κεφάλαιο 3. Ανάπτυξη Εφήβων και Παιδιών.....	3
3.1 Γνωστική / Γλωσσική ανάπτυξη	4
3.2 Piaget - Θεωρία Γνωστικής Ανάπτυξης.....	4
3.3 Vygotsky – Κοινωνικοπολιτισμική προσέγγιση	4
3.4 Bruner – Πατέρας Ανακαλυπτικής Μάθησης – Η Ενδιάμεση Θεωρεία	5
3.5 Θεωρία Επεξεργασίας των Πληροφοριών	5
3.6 Νοημοσύνη.....	5
Κεφάλαιο 4. Συναισθηματική Ανάπτυξη.....	5
4.1 Θεωρία της Προσκόλλησης.....	5
4.2 Βασικά Αισθήματα	6
4.3 Συναισθήματα Αυτοσυνείδησης	6
Κεφάλαιο 5. Κοινωνική Ανάπτυξη	6
5.1 Βασικά Σημεία.....	6
5.2 Erikson: Θεωρία για την Ψυχοκοινωνική Ανάπτυξη των Ανθρώπων - Κρίση Ταυτότητας	6
Κεφάλαιο 6. Ηθική Ανάπτυξη.....	7
6.1 Βασικά Σημεία.....	7
Παράρτημα 1. Διαγραμματική Απεικόνιση	8

Κεφάλαιο 1. Αναπτυξιακή Ψυχολογία

1.1 Βάσεις αναπτυξιακής ψυχολογίας

1. Κληρονομικότητα
2. Περιβάλλον
 - **Πρότυπη ανάπτυξη:** Αποτελεί την ανάπτυξη που χαρακτηρίζει όλα τα μέλη ενός είδους
 - **Ιδιογραφική ανάπτυξη:** Περιγράφουν εκείνες τις αλλαγές που μπορεί να διαφέρουν από άτομο σε άτομο.

1.2 Βασικά θέματα της αναπτυξιακής επιστήμης

- **Πηγές της ανάπτυξης:** Πως συμβάλλουν και πως αλληλοεπιδρούν η γενετική κληρονομιά και το περιβάλλον μέσω της μάθησης.
- **Πλαστικότητα:** Σε ποια έκταση και υπό ποιες συνθήκες η πορεία της ανάπτυξης είναι εύπλαστη
- **Συνέχεια/ ασυνέχεια:** Η ανάπτυξη είναι μια βαθμιαία και συνεχής διαδικασία αλλαγής ή μεσολαβούν και περίοδοι ταχεία αλλαγής;
- **Ατομικές διαφορές:** Πως τα χαρακτηριστικά που έχει κάποιος τον διαφοροποιούν από όλους τους άλλους και πόσο σταθερά είναι αυτά με την πάροδο του χρόνου.

Κεφάλαιο 2. Κληρονομικότητα

2.1 Χρωμοσώματα

- Στον **άνθρωπο** κάθε σωματικό κύτταρο **έχει 46 χρωμοσώματα**, τα οποία είναι **ανά δύο όμοια**.
- **Κάθε ζευγάρι** χρωμοσωμάτων **που έχουν ίδιο σχήμα και μέγεθος** ονομάζονται **ομόλογα**.

2.2 Γονότυπος

Γονότυπος καλείται το σύνολο των γονιδίων ενός οργανισμού, δηλαδή το σύνολο των αλληλομόρφων γονιδίων που απαρτίζουν το DNA του.

2.3 Φαινότυπος

Φαινότυπος σε μία δεδομένη στιγμή, είναι το μέρος του γονοτύπου του οργανισμού το οποίο μπορούμε (άμεσα ή έμμεσα) να παρατηρήσουμε.

2.4 Επικρατή και Υπολειπόμενα Γονίδια

- **Επικρατή γονίδια:** Τα επικρατή γονίδια όταν βρίσκονται σε ένα χρωμόσωμα ή και στα δύο χρωμοσώματα ενός ζεύγους σωματικών χρωμοσωμάτων, εμφανίζονται στους απογόνους τα χαρακτηριστικά που μεταφέρουν.
- **Υπολειπόμενα γονίδια:** Για να εμφανιστούν στους απογόνους τα χαρακτηριστικά που μεταφέρουν τα υπολειπόμενα γονίδια, πρέπει τα γονίδια αυτά να υπάρχουν και στα δύο χρωμοσώματα ενός ζεύγους.

Κεφάλαιο 3. Ανάπτυξη Εφήβων και Παιδιών

1. Σωματική ανάπτυξη
2. Γνωστική / Γλωσσική Ανάπτυξη
3. Κατανόηση του Εαυτού και της Κοινωνίας (Κοινωνικό-συναισθηματική ανάπτυξη)
 - a. Συναισθηματική Ανάπτυξη
 - b. Κοινωνική Ανάπτυξη
 - c. Ηθική ανάπτυξη που ακουμπάει και στην κοινωνική (περισσότερο) και στην συναισθηματική

3.1 Γνωστική / Γλωσσική ανάπτυξη

3 Μεγάλοι πυλώνες:

- **Προσεγγίσεις**
 - Piaget
 - Vygotsky
 - Bruner
 - Η προσέγγιση της επεξεργασίας των πληροφοριών
- **Νοημοσύνη**
- **Γλωσσική Ανάπτυξη: 4 χαρακτηριστικά της γλώσσας**
 - **Φωνολογική Ανάπτυξη:** Αναφέρεται στον ήχο / φώνημα
 - **Σημασιολογική Ανάπτυξη:** Αναφέρεται στην σημασία του φωνήματος
 - **Γραμματική Ανάπτυξη:** Αναφέρεται στο πως παρουσιάζεται ως κείμενο
 - **Πραγματολογική Ανάπτυξη:** Αναφέρεται στο περιεχόμενο και στο πλαίσιο (context) μέσα στο οποίο βρίσκεται (π.χ. πολιτισμικό, παράδειγμα με Ομήρου Οδύσσεια)

*Ταύτιση σημαίνει (ήχος-εικόνα) / σημασιόμορφο (έννοια, ιδέα, αντίληψη) (π.χ. γέφυρα του Ρίου)

3.2 Piaget - Θεωρία Γνωστικής Ανάπτυξης

Σχήματα: Συμβάλλουν στη γνωστική ισορροπία

- Συμπεριφοριστικά
- Συμβολικά
- Διεργασιακά

Αιτίες Δημιουργίας: Κατασκευάζουν και τροποποιούν τα σχήματα

- Προσαρμογή
- Συμμόρφωση
- Αφομοίωση

4 στάδια γνωστικής ανάπτυξης

1. **Αισθησιοκινητικό – 0 έως 2 ετών**
 - Μονιμότητα αντικειμένων: Παίρνεις κάτι από το παιδί και εκείνο ξέρει ότι το αντικείμενο συνεχίζει να υπάρχει και μπορεί να το αναζητήσει
2. **Προσυλλογιστικό – 2 έως 7 ετών**
 - Εγωκεντρικό παιχνίδι, μη αντιστρέψιμη σκέψη: Το παιδί προβληματίζεται μπαίνοντας στη θέση του άλλο. Π.χ. ποτήρι με νερό (σταθερή μάζα, μεταβολή όγκου)
3. **Συγκεκριμένης Σκέψης – 7 έως 11 ετών**
 - Σειριοθέτηση: Το παιδί ταξινομεί σε σειρά ανακαλύπτοντας την σχέση και την αλληλουχία των πραγμάτων
4. **Αφαιρετικής Σκέψης – 12 ετών και άνω**
 - Υποθετικό – παραγωγικός συλλογισμός: Δεν χρειάζονται όλα τα δεδομένα, ή αν τα έχει το παιδί τα χρησιμοποιεί με επιστημονικό τρόπο σκέψης, οπότε μπορεί να αναλύσει, να κρίνει και να καταλάβει τα θετικά και τα αρνητικά μιας επιλογής.

3.3 Vygotsky – Κοινωνικοπολιτισμική προσέγγιση

Μέσω της κοινωνικής διάδρασης (αλληλεπίδρασης) αποκτάται η γνώση.

Βασικές Νοητικές Λειτουργίες

- Προσοχή
- Αισθήσεις
- Αντίληψη
- Μνήμη

Ανώτερες Νοητικές Λειτουργίες

- Ανεξάρτητη λειτουργία

Τεχνικές υποβοήθησης

- MKO (More Knowledgeable Other) + Παιδί -> Μάθηση
- Ζώνες επικείμενη ανάπτυξης -> τι μπορεί να κάνει / τι δεν μπορεί να κάνει
- Γλώσσα

3.4 Bruner – Πατέρας Ανακαλυπτικής Μάθησης – Η Ενδιάμεση Θεωρία

- **Ομοιότητες Piaget:** ποιοτική αλλαγή για την ανάπτυξη.
- **Ομοιότητες Vygotsky:** η αλλαγή συντελείται σε ένα κοινωνικό-πολιτισμικό πλαίσιο.
- **Σημαντικό στοιχείο:** Έννοια της αναπαράστασης του κόσμου από τα παιδιά.
 - ο **Ενεργητική αναπαράσταση:** Εμπειρία μέσω επαφής με αντικείμενα.
 - ο **Εικονική αναπαράσταση:** Νοερές Εικόνες για κατανόηση του κόσμου.
 - ο **Συμβολική αναπαράσταση:** Διαμόρφωση αντιλήψεων που αυξάνουν τις δυνατότητες του παιδιού για έλεγχο περιβάλλοντος και συμβάλλουν σε νοητική ανάπτυξη.

3.5 Θεωρία Επεξεργασίας των Πληροφοριών

Για να αναπτύξει το γνωστικό του κεφάλαιο ο μαθητής λειτουργεί όπως ο Η/Υ, δηλαδή input Πληροφοριών, ταχύτητα επεξεργασίας δεδομένων, αφαιρεί και οδηγείται σε μεταγνώση και αποκτά δεξιότητες καταλήγοντας σε αισθητηριακή, βραχυπρόθεσμη, μακροπρόθεσμη μνήμη. (Σχ. Δραστηριότητες: Ανάγνωση, Αριθμητική, Επιστημονική Σχέση)

3.6 Νοημοσύνη

Αρχικό δίλλημα για το πόσες είναι οι νοημοσύνες.

Κατέληξαν αρχικά ότι μία είναι η νοημοσύνη και ξεκίνησαν τα τεστ μέτρησης.

Υπάρχουν δύο κατηγορίες θεωριών.

- Μονο-παραγοντικές (Τέστ Μπινέσιμο)
- Πολύ-παραγοντικές (Θεωρία Gardner)

Κεφάλαιο 4. Συναισθηματική Ανάπτυξη

4.1 Θεωρία της Προσκόλλησης

Αναφέρεται στο συναισθηματικό δεσμό ανάμεσα στο βρέφος και το κύριο πρόσωπο που το φροντίζει (συνήθως τη μητέρα) και σιγά σιγά την αναγκαιότητα του απογαλακτισμού.

Ο όρος "προσκόλληση" εισήχθη αρχικά από τον Βρετανό ψυχίατρο John Bowlby ο οποίος τόνισε ότι το βρέφος έχει ανάγκη να αναπτύξει συναισθηματικό δεσμό με ένα ή δύο σημαντικά πρόσωπα τα οποία θα το προστατεύουν από τον κίνδυνο.

4.2 Βασικά Αισθήματα

Αυτά που βιώνουμε εξ αρχής:

- Χαρά
- Φόβος
- Θυμός
- Θλίψη

4.3 Συναισθήματα Αυτοσυνείδησης

- Ενοχή
- Ντροπή
- Αμηχανία
- Φθόνος
- Υπερηφάνεια

Κεφάλαιο 5. Κοινωνική Ανάπτυξη

5.1 Βασικά Σημεία

- Ανάπτυξη της **αυτοεπίγνωσης** (ανάδυση του εαυτού και της ανάπτυξης της έννοιας του εαυτού)
- **Αυτοεκτίμηση:** Η Αξιολογιστική πλευρά της έννοιας του εαυτού
- Κατασκευή **ταυτότητας**
- Κατανόηση των **συγκρούσεων** και επίλυση κοινωνικών προβλημάτων
- **Ανάπτυξη** των διαφορών του φύλου και των ρόλων του κοινωνικού φύλου
- **Η ανάπτυξη της επιθετικότητας:** Η ανάπτυξη του **αυτοελέγχου** που σχετίζεται με την ηθική ή η άλλη πλευρά.

5.2 Erikson: Θεωρία για την Ψυχοκοινωνική Ανάπτυξη των Ανθρώπων - Κρίση Ταυτότητας

- **Στάδιο 1ο:** Εμπιστοσύνη / Δυσπιστία (έως 18 μηνών)
 - Μικρό το παιδί πρέπει να αποκτήσει εμπιστοσύνη
- **Στάδιο 2ο:** Αυτονομία / Αμφιβολία (έως 3 χρονών)
 - Αφού αποκτήσει εμπιστοσύνη πρέπει να αυτονομηθεί
- **Στάδιο 3ο:** Πρωτοβουλία / Ενοχή (έως 6 ετών)
 - Πρέπει αρχίσει να παίρνει πρωτοβουλίες
- **Στάδιο 4ο:** Παραγωγικότητα / Ανεπάρκεια (έως 12 ετών)
 - Αρχίζει στο δημοτικό να παράγει
- **Στάδιο 5ο:** Ταυτότητα / Σύγχυση των ρόλων (έως 18 ετών)
 - Βρίσκει την ταυτότητά του
- **Στάδιο 6ο:** Οικειότητα / Απομόνωση (18 έως 24)
 - Ενσωμάτωση σε κοινωνία και αποκτά οικειότητα εφόσον τα καταφέρει
- **Στάδιο 7ο:** Παραγωγικότητα / Στασιμότητα
- **Στάδιο 8ο:** Πληρότητα του εγώ / Απελπισία στο γήρας

Κεφάλαιο 6. Ηθική Ανάπτυξη

6.1 Βασικά Σημεία

Piaget

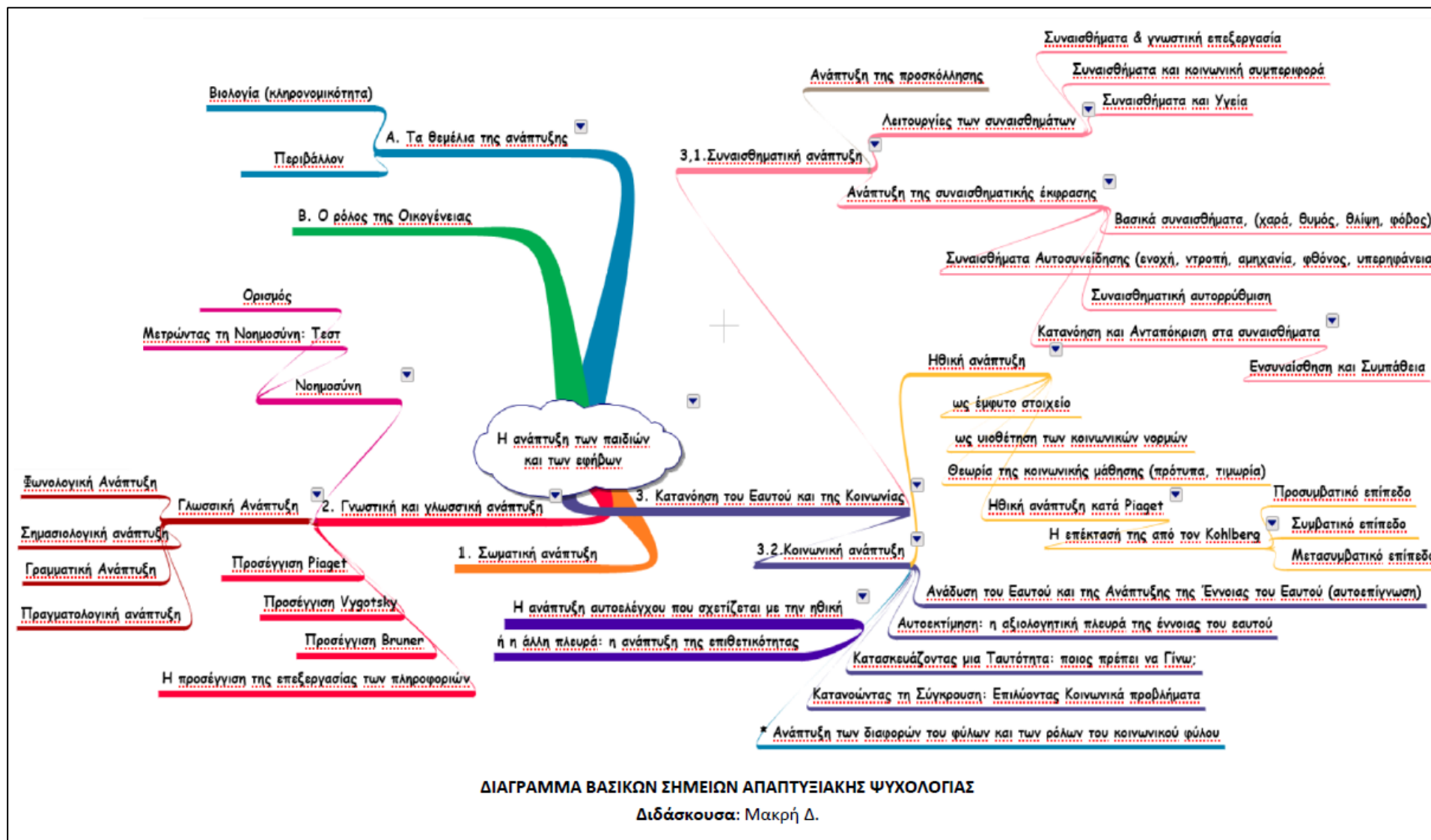
Δύο συνιστώσες στην ηθική ανάπτυξη:

- Την πρόθεση του να κάνεις κάτι
- Το αποτέλεσμα του να κάνεις κάτι

Επέκταση της θεωρίας του Piaget από τον Kohlberg

- **Προ-συμβατικό επίπεδο:** Κάνω κάτι για να είμαι καλός.
 - Π.χ. Είμαι στο σχολείο και δεν πετάω το χαρτί γιατί θέλω να φαίνομαι καλός στον δάσκαλο.
- **Συμβατικό επίπεδο:** Το κάνω για να είμαι σύμφωνος με τον νόμο / κανονισμό.
 - Π.χ. Δεν πετάω χαρτί στο προαύλιο γιατί το απαγορεύει ο κανονισμός του σχολείου.
- **Μετα-συμβατικό επίπεδο:** Το κάνω γιατί εγώ πιστεύω σε κάτι.
 - Π.χ. Είμαι σε μια παραλία και δεν πετάω χαρτί γιατί πιστεύω στην προστασία του περιβάλλοντος και δεν θέλω να ρυπαίνω.

Παράρτημα 1. Διαγραμματική Απεικόνιση

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons

Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση, Όχι Παράγωγα Έργα, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται

Ως «**Μη Εμπορική (nc)**» ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

«**Όχι Παράγωγα Έργα**»:

Ο εν λόγω όρος επιτρέπει στον εκάστοτε χρήστη να αναδιανέμει, να αντιγράφει και να παρουσιάζει το έργο, αλλά απαγορεύει τη δημιουργία νέων έργων με βάση το πρωτότυπο